

Temat lekcji: Społeczeństwo polskie po II wojnie światowej

Zagadnienie: Polska w epoce Gierka

Relacja Dariusza Wizora zarejestrowana w formie wideo przez Jarosława Pałkę (prowadzący wywiad) i Karola Białasa (zdjęcia) w 2021 roku w Warszawie, sygnatura AHM_V_201

Fragmencie wideo: „Dekada Gierka oczami młodzieży” (2 min 52 s)

Wprowadzenie

Dariusz Wizor urodził się w 1958 roku w Łazach niedaleko Zawiercia w rodzinie o tradycjach wojskowych i kolejarskich. Matka była nauczycielką języka polskiego, ojciec pracownikiem PKP. Dariusz Wizor po ukończeniu szkoły podstawowej w Łazach uczył się w liceum ogólnokształcącym w Zawierciu. Kontynuował naukę w Wyższej Szkole Oficerskiej w Poznaniu. Po nominacji oficerskiej w 1980 roku dostał przydział do jednostki w Wesolej pod Warszawą. Był dowódcą plutonu w 1. Warszawskiej Dywizji Zmechanizowanej.

W poniższym fragmencie Dariusz Wizor opowiada, czym odznaczył się w jego życiu okres pierwszej połowy lat 70. i jak zapamiętał atmosferę tamtych czasów.

Transkrypcja nagrania

Dariusz Wizor: Ja wzrastałem przecież w okresie gierkowskiej prosperity, kiedy naprawdę... Byłbym bardzo niesprawiedliwy względem siebie, jeżeli tutaj mamy w jakiejś mierze zbliżyć się do subiektywnej, ale jednak prawdy... Mnie w tych czasach, pierwsza połowa lat 70., zupełnie nieźle się żyło. Ja zasmakowałem coca-coli, niech to zabrzmi dzisiaj jak bajka o żelaznym wilku. Ja na lepszą imprezę mogłem sobie kupić marlboro za 40 złotych, bo na co dzień to się paliło oczywiście znacznie tańsze papierosy, bo marlboro kosztowały 40 tych złotych, ale żeby się popisać przed dziewczyną, to to był ten mój Zachód, prawda? Gdy potrzeba mi było, to sobie tych bonów czy dolarów gdzieś tam uciulałem, w taki czy inny sposób. Potrafiłem się w tak zwanym Pewexie zaopatrzyć.

Na co dzień niczego mi nie brakowało. Ze wszystkich środków masowego przekazu tętniła propaganda optymistyczna. I wielu z nas – nie tylko mnie, nie byłem tu pewnie wyrodkiem – to generalnie pozytywnie nastrajało do otaczającej rzeczywistości. Oczywiście opowiadało się i kawały o Ruskich, opowiadało się takie czy inne dowcipy o politykach, prawda, o Edwardzie Gierku, który był inżynierem i tam gdzieś podobno był taki kawał, że chciał inną pracę dostać: co on będzie robił, jak już przestanie być pierwszym sekretarzem.

A on mówi, że: no, chciałby tam być sztygarem na kopalni. Mówią: – O, Edek, na to trzeba mieć średnie wykształcenie! – A on miał niby wyższe, które podobno mu w zębach tam, że tak powiem, przyniesiono. No, tego typu dykteryjkami żeśmy po prostu żyli. Nikt sobie z tego nie robił... niespecjalnie się przejmował. Chociaż wiadomo, że... no, za pewną przesadę w krytyce władzy można było spotkać się z takimi czy innymi konsekwencjami.

I teraz tak... Ponadto ja generalnie byłem wychowany na kulturze pierwszego Woodstocku, tego z roku 1970 [właśc. 1969 – przyp. red.]. Wtedy u nas na imprezach młodzieżowych to królowała muzyka Procol Harum, Deep Purple, Led Zeppelin, prawda. Czyli ten ostry ówczesny rock, prawda? Kontestacyjny bardzo mocno. Myśmy nie znali... Ja się nie uczyłem angielskiego. Ja znam nieźle język francuski, bo tego się uczyłem. Natomiast nam się ta sama muzyka podobała. I myśmy jakby zdawali sobie sprawę, że to jest jakby ten bunt przeciwko czemuś, przeciwko jakiejś tam rzeczywistości. Ale ten bunt nie ma jeszcze jakiejś takiej formy motorycznej, w znaczeniu: idącej do zmiany od fundamentów, tylko niechżeż na tej krytyce się skończy. My doskonałmy tą rzeczywistość, róbmy swoje, cieszmy się, bo generalnie chyba nie jest źle.

Pytania do materiału źródłowego

1. Jak Dariusz Wizer jako nastolatek postrzegał pierwszą połowę lat 70.? Dlaczego nazywa ten czas okresem gierkowskiej prosperity? Jaka inna nazwa jest jeszcze stosowana?
2. Gdzie Dariusz Wizer zaopatrywał się w przedmioty, które kojarzyły mu się z Zachodem? Czy można je było kupić w dowolnym sklepie?
3. W jaki sposób Dariusz Wizer płacił za zachodnie produkty? Poszukajcie informacji, w jaki sposób można było w PRL-u zdobyć takie środki płatnicze.
4. Czy w czasach PRL-u można było sobie żartować z władzy? Uzasadnijcie odpowiedź, odwołując się do relacji Dariusza Wizora.
5. Co groziło za żartowanie z Bieruta i Stalina w czasach stalinizmu? Czy w porównaniu z tamtym okresem obywatele w latach 70. odczuwali zmianę na gorsze czy na lepsze? Jak ówczesna sytuacja miała się do swobody wypowiedzi dzisiaj?
6. W jaki sposób młodzież w połowie lat 70. wyrażała swój bunt przeciwko rzeczywistości? Czy zawierał on elementy aktywizmu ukierunkowanego na zmiany polityczne i społeczne?

Zadania dodatkowe

- I. Dowiedzcie się, czym był Pewex i jaką funkcję pełnił z punktu widzenia władzy.
- II. Sprawdźcie, do jakiego wydarzenia odnosi się popularnie stosowana nazwa Woodstock. Czego symbolem się stała?

Pełna relacja dostępna jest na stronie <https://relacjebiograficzne.pl/demo/video/432-dariusz-wizer>.